

DZIENNIK WARSZAWSKI

Nr. 52.

Czwartek, 24 Lutego (8 Marca).

1866 r.

Wychodzi codziennie, oprócz dni następujących, po Świątach uroczystych i niedzi-
łach.— Prenumerata w biurze Dyrekcji, ulica Miodowa Nr. 487 i Kanierach.— Ob-
wieszczenia przyjmują się za opłatą od wiersza druku: za 1-krotne obwieszczenie
kop. 4, za 2-krotne kop. 6, za 3-krotne kop. 8.— Artykuły nadsyłane do zamieszczania
w Dzienniku nie zwracają się.— Listy przyjmują się tylko frankowane.— We
wszystkiem co dotyczy Dziennika, pismały odnosić się wprost do Dyrekcji.

Rok 3.

Prenumerata w Warszawie: Rocznie rs. 8.— Półrocznie rs. 4.— Kwartalnie rs. 2.—
Miesięcznie kop. 67.— Bez odnośnienia w biurze Dyrekcji prenumerata nie przy-
muje się.— Numer pojedynczy kop. 5.— Za odnośnienie do domu, opłaca się miesięcz-
nie kop. 5.— Na prowincji na stacjach Pocztowych w Królestwie i Cesarstwie
Rocznie rs. 9 k. 20.— Półrocznie rs. 4 kop. 60.— Kwartalnie rs. 2 kop. 30.—
Za przesyłkę w kopertach kwartalnie dopłaca się rsr. 1.

SPIS RZECZY.

DZIAŁ URZĘDOWY. — Okólnik komitetu urzęd.
(dok.). — Komisja likwidacyjna. — Zarząd poczt. — Magi-
strat m. Warszawy. — Rada szereg. op. warsz. inst. św.
Kazimierza. — Przeszy rady zarz. tow. drogi żel. warsz.-
teresp. — Najwyższy ukaz. — Okólnik do władz celnych.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY. — Warszawa: Przegląd
polityczny. — Rocznica urodzin J. C. W. W. Ks. Ces.
Następcy Tronu. — Odczyty publiczne. — Prelekcja pr.
Jurkiewicza. — Nowe czasopisma. — P. An. Kątski. — P.
Servais. — Ruski klub. — Mieszkania. — Statystyka. — Spra-
wa włościańska. — Anglja. P. Dizraeli. — Austrija. Za-
przeczenie. — Lord Bloomfield. — Ks. Kuza. — Francja.
Mow. p. J. Favre. — Hiszpanja. Kwestja chilijsko-pe-
ruwjańska. — Turcja. Odmowa hr. Flandrii. — Prokla-
macja. — Ruchy na Libanie. — Włochy. Nota kard. An-
tonellego. — Mgr. Chigi; nominacje. — Proces. — Kores-
pondencje z kraju, Marjampola, Lwowa i Paryża. —
Rozmaitości.

DZIAŁ URZĘDOWY

Warszawa, dnia 23 Lutego (7 Marca)

Okólnik do Komisji Spraw Włościańskich
w Królestwie Polskiem Nr. 45.

Postanowienia Komitetu Urządzającego
w Królestwie Polskiem.

dnia 15 (27) Lutego 1866 roku.

POSIEDZENIE STO PIĘTNASTE DNIA 22 STYCZNIA
(3 LUTEGO) 1866 ROKU.

POZYCJA 543.

O podciągnięciu okupników pod przepisy Ukazów
z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 roku.
(dok., patrz N. 51)

Motywa.

Rozpatrwszy powyższe przedstawienie Komisji
Centralnej, Komitet Urządzający uznał, że włościa-
nie-okupnicy nie mogą być uważani za zupełnych
właścicieli gruntów przez nich zajmowanych, i że dla
tego nie podchodzą pod przepis art. 10 p. e. Ukazu o
urządzeniu włościan. Dowodem tego, że włościanie-
okupnicy nie są zupełnymi właścicielami, jest ta oko-
liczność, że nie posiadali prawa propinacji, które
w myśl art. 17 Ukazu o urządzeniu włościan, jest nie-
odłącznym od prawa własności gruntów. Nadto obo-
wiązek opłacania na rzecz dziedzica laudemium, które
re pomiędzy innymi niezgodnymi z prawem zupełne
własności obowiązkami i ograniczeniami, jakimi wło-
ścianie obciążeni byli, zniesione zostało mocą art. 26
tegoż Ukazu, doprowadza do wniosku, że włościanie
okupnicy, pomimo iż nie płacili czynszu właścicielowi
dóbr, zostawali w dominialnej względem niego za-
wistości. Z tych względów, wyłączenie włościan z pod
przepisów Ukazu z dnia 19 lutego (2 marca) 1864 r.
byłoby wprost przeciwnem duchowi tego Ukazu, głó-
wnie dla tego, że najprzód zostałaby utrzymana za-
wistość dominjalna, a powtóre, że pośród stanu wło-
ściańskiego mogłyby potworzyć się odmienne klasy
włościan, wyróżniające się między sobą rozciągłością
swych praw i obowiązków, gdy właśnie równoupra-
wienie całej ludności wiejskiej w Królestwie jest je-
dnym z celów powołanego Ukazu.

Przystąpiwszy następnie do rozbioru wywiązującej
się z tego interesu kwestji co do skutków jakie z przy-
znania włościan-okupników za pochodzących całko-
wicie pod przepisy Ukazu z d. 19 lutego (2 marca)
1864 r. wyniknąć mogą tak dla właścicieli dóbr jako
i dla włościan, Komitet Urządzający znalazł następu-
jący stan rzeczy: Uchylenie prawa propinacji oraz in-
nych pomniejszych opłat na rzecz właścicieli dóbr,
narazi ich rzeczywiście na niejaką stratę. Lecz przy-
tem nie można spuścić z uwagi, że strata ta dotyka
ogólnie wszystkich właścicieli w Królestwie. Drobne
opłaty i inne obowiązki włościan z mocy art. 26 Uka-

zu o urządzeniu włościan, zostały wszędzie uchylone
bez wynagrodzenia; to samo odnosi się także do
prawa propinacji, która obecnie przeznaczona jest na
zasilenie funduszów Skarbu na operację likwidacyjną
a następnie przejść ma pod rozporządzenie gmin wiej-
skich bez żadnego dla poprzednich właścicieli wynag-
rodzenia. Opierając się na tych zasadach Komitet
Urządzający uważał: że właściciele dóbr, którzy przed
zapadnięciem Ukazów o urządzeniu włościan, pospra-
dawali włościanom grunta z ograniczeniami prawa
do ich własności, obecnie bez wynagrodzenia zniesio-
nemi, nie mogą mieć prawa do pozyskania wynagro-
dzenia, gdyż takowe już przez samych włościan zo-
stało im uiszczone.

Co do włościan okupników, jakkolwiek zastoso-
wanie do nich Ukazów z d. 19 lutego (2 marca) 1864
roku podda ich niejakiemu ograniczeniu, a mianowicie
pod względem swobodnego zbywania gruntów,
lecz ograniczenie to jest najprzód tylko czasowem i
powtóre ma za cel utrwalenie własności gruntowej w
rękach włościan. W ogólności nie można poczytywać
tego ograniczenia za tak znaczące ścieśnienia, aby dla
tego odwlekać zastosowanie do okupników Ukazów z
dnia 19 lutego (2 marca) 1864 r. Pod względem zaś
opłaty podatków i wewnętrznego zarządu, postawie-
nie włościan okupników na równi z inną ludnością
włościańską w Królestwie, zapewnia im niewątpliwie
korzyści, które, powinny wpłynąć na polepszenie ich
bytu.

Podzielając przeto w ogólności wniosek komisji
Centralnej Spraw Włościańskich dotyczący zastoso-
wanie ukazów z d. 19 lutego (2 marca) 1864 r. do grun-
towego urządzenia włościan-okupników, Komitet Urza-
dzający zwrócił jeszcze uwagę na oznaczenie wyso-
kości podatków przynależnych od tychże włościan.

Mając na względzie, że okupnicy uiszczają podym-
ne dworskie, które dwa, a niekiedy i trzy razy jest
wyższe od podymnego włościańskiego, Komitet Urza-
dzający uznał za rzecz stosowną poruczyć Komisji
Rządowej Przychodów i Skarbu zarządzenie pobiera-
nia od tych włościan podatku podymnego podług stopy
dla dymów włościańskich przepisanej. Podatek
zaś gruntowy z osad okupników, powinien być ozna-
czony na zasadzie art. 29 Ukazu o urządzeniu wło-
ścian, t. j. w ilości wyrównywającej ogólnej sumie po-
datków: podymnego i szarwarku, tudzież kontyngen-
su liwerunkowego, jakie z wsi tego rodzaju, wnoszone
być mają na zasadzie niniejszego postanowienia, pod-
ług stopy podatków włościańskich. Przy tem Komit-
et Urządzający stosując się do Najwyższego Rozka-
zu z d. 18-go (30) marca 1865 r. w przedmiocie obni-
żenia podatku gruntowego od włościan wsi Meteje i
innych, do wysokości czynszu poprzednio przez nich
uiszczanego, uznał że wypada postanowić, aby podatek
gruntowy od włościan okupników, w żadnym ra-
zie nie przenosił przewyżki podatków dworskich, do-
tychczas przez włościan opłacanych, nad zaregulowa-
ne w ich miejsce podatki włościańskie, t. j. aby wyso-
kość nowo ustanowionych podatków, włącznie z po-
datkiem gruntowym, nie przenosiła opłat uiszczanych
dotychczas przez tych włościan. Nareszcie zwrócono
uwagę na to, że gdy włościanie opłacali podatki dwor-
skie po zapadnięciu Ukazów z d. 19-go lutego (2 mar-
ca) a to aż dotychczas, wypada przeto zaliczyć poczy-
nione przez nich nadpłaty na rachunek podatku grun-
towego przypadającego od nich od d. 3-go (15) Kwie-
tnia 1864 r.

Konkluzja.

Na podstawie powyższych motywów, Komitet Urza-
dzający zgodnie z wnioskiem Komisji Centralnej — po-
stanowił:

1) Włościan okupników, i w ogólności wszystkich
włościan, którzy przed zapadnięciem Ukazów z dnia
19-go Lutego (2 Marca) 1864 r. nabyli grunta bez
prawa do ich zupełnej własności, uznawać za pocho-
dzących pod przepisy Ukazów o urządzeniu włościan,
z wszelkimi wynikającymi ztąd prawami i obowiąz-
kami.

2) Zamiast podatku podymnego dworskiego, nałó-
żyć na wsię przez okupników zajmowane, ogólne po-
datki włościańskie, a wysokość podatku gruntowego,
zgodnie z art. 29 Ukazu o urządzeniu włościan, ozna-
czyć w stosunku podatków włościańskich, przy czem
wszakże nowo ustanowiony podatek gruntowy nie
powinien przenosić przewyżki podatków dworskich
dotychczas przez włościan opłacanych, nad zaregulo-
wane w ich miejsce podatki włościańskie.

3) Przewyżkę podatku podymnego dworskiego
nad podymne włościańskie, wniesioną przez włościan
po dniu 3 (15) Kwietnia 1864 r. zaliczyć na rachunek
podatku gruntowego.

4) Zalecić Komisarzom Spraw Włościańskich, aby
co do takich wsi postanawiali i wydawali komu nale-
ży, podług przepisanej porządku decyzje dotyczące
przyznania włościanom ich gruntów na zupełną włas-
ność.

5) Przy wydawaniu przepisów o układaniu tabel
likwidacyjnych, w razie nieprzedstawienia ich przez
właścicieli dóbr, przepisać także sposób postępowania
przy układaniu tabel z wsi zostających w posiadaniu
włościan-okupników; i

6) Wykonanie niniejszego postanowienia poruczyć
Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu, tudzież Kom-
isjom Spraw Włościańskich.

Oryginał podpisali:

Namiestnik-Prezes i Członkowie Komitetu Urza-
dzającego w Królestwie Polskiem.

Komisja Likwidacyjna w Królestwie Polskiem po-
daje do powszechnej wiadomości, iż wynagrodzenia likwi-
dacyjne: w ilości rs. 624 kop. 17, przypadające na mo-
cy rozporządzenia Komisji z dnia 22 Lutego (6 Marca)
r. b. Stanisławowi Cwalina, właścicielowi dóbr Bagienice,
położonych w Gubernji Augustowskiej, Powiecie Augu-
stowskim, Gminie Lachowo, wysłane zostało do Kasy
Powiatu Łomżyńskiego, celem wypłaty komu należy; —
w ilości rs. 20,045 k. 60, przypadające na mocy rozpo-
rządzenia Komisji z dnia 22 Lutego (6 Marca) r. b. Jó-
zefowi Soldmayr, właścicielowi dóbr Korzkiew, położo-
nych w Gubernji Radomskiej, Powiecie Olkuskim, Gminie
Korzkiew, wysłane zostało do Kasy Powiatu Kieleckiego,
celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 729 kop. 56,
przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 22
Lutego (6 Marca) r. b. Józefowi i Marjannie Chojnow-
skim, właścicielom dóbr Huty i Stara-wieś, położonych
w Gubernji Augustowskiej, Powiecie Augustowskim, Gmi-
nie Szczuczyn, wysłane zostało do Kasy Powiatu Łom-
żyńskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs.
10,119 kop. 78, przypadające na mocy rozporządzenia
Komisji z dnia 22 Lutego (6 Marca) r. b. Spirydjonowi
Gąsowskiemu, właścicielowi dóbr Karolin, położonych w
Gubernji Augustowskiej, Powiecie Augustowskim, Gmi-
nie Zabno, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Augu-
stowskiej, celem wypłaty komu należy.

Zarząd Poczt w Królestwie Polskiem, podaje do
wiadomości, że z Najwyższego zezwolenia NAJJAŚNIEJ-
SZEGO PANA zawartą została w dniu 28 Stycznia (9 Lu-
go) 1866 r. nowa konwencja pocztowa pomiędzy Rosją
i Austrją. Opłaty pocztowe za korespondencję prywatną,
idącą z Cesarstwa i Królestwa Polskiego do Austrii, oraz
przez Austrię do wszystkich państw należących do Związ-
ku Pocztowego Niemieckiego i tamtąd nadchodzącą, na
zasadzie tej konwencji, poczynając od dnia 1 (13) Mar-
ca r. b. pobierane będą takie same, jakie są ustanowione
za korespondencję z Cesarstwa i Królestwa Polskiego do
Prus i przez Prusy do krajów należących do Związku Po-
cztowego Niemieckiego, z zastosowaniem się w zupełności
do informacji względem progresji wagi i sposobów fran-
kowania listów zwyczajnych i rekomendowanych, próbek
towarów i wzorów, posyłek w przepaskach i kart otwar-
tych z wydrukowanymi na nich różnego rodzaju ogłosze-
niami, a która to informacja w pismach publicznych, a
mianowicie: w Dzienniku Warszawskim z d. 31 Gru-
dnia (12 Stycznia) 1866 r. N. 8 zamieszczoną została.
Nadmienia się przytem, że wyszczególniona w powyższem
ogłoszeniu zmniejszona wspólna opłata wagowego i porta

zagranicznego za listy do najbliższych Rosji prowincji Pruskich, jako to: Prus Wschodnich i Zachodnich, Poznania i Śląska, ma być pobierana za listy do najbliższych Rosji i Królestwa Polskiego prowincji Aastrjackich, a mianowicie: Galicji, Bukowiny i Wschodniego Śląska. Co się zaś tyczy korespondencji idącej transito przez Austrię do innych leżących za nią państw zagranicznych, nie należących do Związku Poczтового Niemieckiego, za tego rodzaju korespondencję należy pobierać opłatę wagowego krajowego i porta Austrjackiego taką samą, jak za korespondencję do samej Austrii adresowaną, dalsze porto zagraniczne w takiej ilości, w jakiej takowe dojad się pobiera.

Magistrat Miasta Warszawy. — Na skutek reskryptu Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych z d. 11 (23) Czerwca 1865 r. za N. 4381/19186, podaje do wiadomości powszechnej, że p. Leonowi Surzyńskiemu, Akademikowi Budownictwa St. Petersburgskiej Akademii Sztuk Pięknych, udzielony został przez Radę Administracyjną Królestwa patent na Budownicze go wolno praktykującego klasy 3-iej i z tytułu tego dozwoloną mu została wolna praktyka w mieście tutejszem.

Magistrat Miasta Warszawy. — W wykonaniu reskryptu Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych z d. 23 Stycznia (4 Lutego) 1866 roku za N. 8485/35818, podaje do wiadomości powszechnej, że wydany przez Radę Administracyjną Królestwa pod 8 (20) Stycznia 1860 r. Aleksandrowi Bobrownickiemu 10-letni list przyznania wynalazku na ulepszony przez niego sposób wyrabiania cegły prasowanej z suchej gliny, z powodu niewywiązania się przez tegoż z obowiązku art. 4 i 5 powołanego postanowienia zastrzeżonego, pod względem wprowadzenia wynalazku takowego w przeciągu roku jednego w praktyczne użycie, niniejszem odwołuje się.

Rada Szeregółowa Opiekuńcza Warszawskiego Instytutu Ś-go Kazimierza, podaje do powszechnej wiadomości, że w spełnieniu woli testatora ś. p. Józefa Krzyżanowskiego, oznaczyła dzień 7 (19) Marca r. b. do rozdziału procentu od sumy rs. 900 przez wyżej wspomnianego testatora przeznaczonych, na wsparcie sierot w Instytucie Ś-go Kazimierza wychowanych, i po wyjściu z niego, w obranym zawodzie, moralnie się prowadzących, a wsparcia rzeczywiście potrzebujących. Wzywa zatem osoby mające prawo do korzystania z tego dobroczynnego legatu, aby przed upływem zakreślonego terminu, pospieszyły złożyć swe żądania do Kancelarii Rady Szeregółowej, później bowiem wniesione, pożądanego skutku nie otrzymają. Podania czynione być mogą na papierze zwyczajnym bez użycia stempla, do których dołączone być winny: 1) Książeczka służbowa, kto ją posiada; 2) Świadcstwo wyjaśniające obecny stan i sposób utrzymania się, tudzież poświadczające niezamożność i moralne prowadzenie się. Dowód ten wydany być winien przez dwóch właścicieli nieruchomości miejskich lub wiejskich, i poświadczony przez miejscową władzę policyjną, co do wiarygodności.

Prezes Rady Zarządzającej Towarzystwa Drogi Żelaznej Warszawsko-Terespolskiej. — Gdy cena emisyjna dla pierwszych 30,000 sztuk akcji Towarzystwa Drogi Żelaznej Warszawsko-Terespolskiej dotychczas w obieg puszczonej, zaspokojoną zostaje przez dopełnienie dziewięciu wniosków, każdy akcjonariusz, który te dziewięć wniosków dopełnił, posiada tem samem tytuł na akcję sturublową zupełnie liberowaną, co na żądanie poświadczonem zostanie przez odbicie stosownego stempla na dowodzie tymczasowym. Zamiana dowodów tymczasowych dziewięć-wnioskowych na akcje liberowane, dopełnioną zostanie w ciągu roku bieżącego. Kupony od dowodów tymczasowych przedstawiających akcje liberowane, płatne będą w stosunku do nominalnej wartości akcji, począwszy od kuponu Październikowego z roku bieżącego. Kupon Kwietniowy z roku bieżącego zapłacony zostanie w stosunku do uiszczanych wniosków. Wypłata należności za ten kupon, dopełnianą będzie, stosownie do żądania: albo papierami z dopłatą 20%, tytułem różnicy kursu, to jest w stosunku 6% rocznie, albo złotem, licząc półimperjal za rs. 5 kop. 15, albo wreszcie weksłami a vista na zlecenie akcjonariusza na Paryż, Londyn, Berlin lub Amsterdam wystawionemi, licząc 100 rs. za 400 franków, 16 funtów sterlingów, 107 talarów pruskich, lub 188 guldów holenderskich. Celem odbioru należności za kupony, akcjonariusze zgłaszać się zechcą do biura tymczasowego Towarzystwa w Warszawie przy ulicy Długiej pod N. 542 istniejącego, począwszy od dnia 20 Marca (1 Kwietnia) r. b. Zgłaszający się, złożą posiadane dowody tymczasowe, od których kupony właściwe w Kasie odcięte zostaną. Po odcięciu kuponów, dowody tymczasowe natychmiast zwrócone zostaną wraz z kwitem na odcięte i zatrzymane kupony. Za tym kwitem należność za kupony w ciągu dni trzech wypłaconą zostanie w sposobie przez akcjonariusza zażądany.

Nawyższy ukaz do ministra finansów. — Ukazem Naszym z dnia 13-go listopada 1864 r. dla podania bankowi państwa dostatecznych środków do rozwinięcia swych operacji na korzyść przemysłu krajowego i do poparcia czynnie budowy kolei żelaznych między Moskwą a morzem Czarnem, dozwolonom zostało zaciągnięcie wewnętrznej pożyczki premiowej, w sumie sto milionów rubli, z zastrzeżeniem, że o powrocie bankowi wydatków, jakie z funduszy tej pożyczki będą poczynione, macie wejść z osobnym przedstawieniem. — Stosownie do tego, bank Cesarstwa wypłacił już kasie państwa na budowę kolei żelaznych około 25 milionów r. s. ażeby zaś przez rozwinięcie swych operacji ułatwić kredyt dla większej liczby osób, otworzył, prócz istniejących już 8miu kantorów swich, jeszcze w guberniach dwadzieścia cztery filie bankowe, przeznaczony dla każdej z nich kapitał obrótowy. — W widokach nieustannego powiększania sieci naszych kolei żelaznych i powrocie bankowi, dla zapewnienia rozwoju jego obrotów, pożyczonej na budowę kolei sumy, a zarazem dla podania skarbowi państwa środków do pokrycia innych ciężących na nim wydatków, zgodnie z decyzją komitetu ustanowionego dla rozstrąszenia waszego w tej mierze przedstawienia, Uznaliśmy potrzebnym zarządzić drugą krajową pięcioprocentową pożyczkę premiową, na sto milionów rubli, i wskutku tego rozkazujemy: 1) Pożyczkę tę wpisać do księgi długu państwa, pod tytułem „drugiej pięcioprocentowej pożyczki premiowej.” 2) Bilety tej pożyczki przesłać do banku państwa, podług oddzielnego o tej pożyczce postanowienia; i 3) wypłacanie funduszy, potrzebnych na uiszczanie procentów od tej pożyczki, kapitału i premii, włożyć na kasę państwa. — Na oryginale własną Jego Cesarskiej Mości ręką podpisano: „ALEKSANDER.” W Petersburgu, d. 14-go lutego 1866 r. (Siew. Pocz.)

Okólnik do Władz Celnych Ministerjum finansów z d. 24 Grudniu 1865 r. — Podług Najwyżej w d. 30 Listopada 1865 r. zatwierzonego zdania Rady Państwa: 1) Wszystkie Urzędy Celne dzielą się od 1-go Stycznia 1866 r. na: a) Główną Komorę składową, b) Komory 1-iej klasy, c) Komory 2-iej klasy, d) Komory 3-iej klasy, e) Przykomórki celne i f) punkta przechodowe, przy zatwierdzeniu dla tych Urzędów nowych etatów; 2) postanowione zostały nowe przepisy, co do praw Urzędów celnych, pod względem przywozu, ekspedycji, składu i powrotnego wywozu towarów, z warunkiem, iżby nowe przepisy były wprowadzone w wykonanie z rozporządzenia Ministra Finansów, we wszystkich Urzędach Celnych, nie później jak 1 Marca 1866 r. Gdy z wprowadzeniem w d. 1 Stycznia 1866 r. w wykonanie Najwyżej zatwierdzonych nowych etatów, niektóre z istniejących Urzędów Celnych przeniesione będą do niższych rzędów, i gdy do czasu ostatecznego wprowadzenia nowych przepisów w terminie, Najwyżej zatwierdzonem, zdaniem Rady Państwa oznaczonym, mogą być przywiezione do niektórych Urzędów Celnych przeniesionych do niższych rzędów, takie towary, które dozwolonom było przywozić do tychże Urzędów, podług istniejących dotąd przepisów, lecz przywóz których wzbroniony jest nowymi przepisami, przeto z polecenia Ministra Finansów, Departament Póborów Celnych, zawiadamia Urzędy Celne dla należytego stosowania się, że nowe przepisy o przepuszczaniu towarów przez Urzędy Celne do handlu europejskiego wprowadzają się wszędzie od 1 Stycznia 1866 r., przyczem jednak wszystkie prawa pod względem przepuszczania towarów, jakie dotąd służyły Urzędem Celnym przenoszonych podług nowych przepisów do niższych rzędów, a których nie są pozbawione podług nowej ustawy, pozostawione zostają w swej mocy do 1 Marca 1866 roku. W tym celu postanawia się co następuje: a) W razie przywozu do 1 Marca 1866 r. do Komór klasy 2-iej i 3-iej do przykomórek celnych i punktów przechodowych, uorganizowanych podług nowych etatów od 1 Stycznia 1866 r. takich towarów, które do tych Urzędów Celnych stosownie do istniejących poprzednio przepisów, mogły być przywożone, a których przywóz nowymi przepisami jest wzbroniony — dozwala się tymże Urzędom pobierać od nich cło, na poprzednich zasadach do 1 Marca 1866 r.; b) Te z wymienionych w punkcie a, Urzędów Celnych które miały prawo przepuszczać towary, podlegające plombowaniu, zachowują też prawo do 1 Marca 1866 r. i powinny używać do tego stempla z r. 1865 w jakowym celu dozwala się im zatrzymywać takowe do 1-go Marca 1866 roku.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Warszawa, dnia 23 Lutego (7 Marca).

Kilka dzienników wiedeńskich jednocześnie donosi, że Paryż został wybrany na miejsce zebrań konferencji w sprawie księstw naddunajskich, i że zwołanie tej konferencji spodziewane jest w tych dniach. Dzienniki berlińskie

także utrzymują, że konferencja zbierze się w Paryżu, i że będzie złożona tylko z państw podpisanych na traktacie paryskim, nie wyłączając Włoch. Rząd tymczasowy moldo-wołoski, chce tam być reprezentowany przez delegatów. *Nordd. Allg. Z.* zapewnia, że nie wszystkie państwa mające mieć udział w konferencji, przystąpiły na odbycie jej w Paryżu. „Samo przez się rozumie się,“ dodaje ten ministerjalny organ berliński, „będzie to tylko konferencja *ad hoc*, na której wszelkie inne obrady będą wyłączone. Pogłoska, że drugorzędne państwa niemieckie starały się o udział w niej sejmku związkowego, musi polegać na nieporozumieniu. Sprawami naddunajskimi mogą się zajmować tylko mocarstwa podpisane na traktacie paryskim 1856 r. Nikt inny nie może do tego rościć sobie prawa.” — Wiedeński *N. Fremdenblatt* podaje telegram z Konstantynopola, według którego, Porta żąda upoważnienia do interwenjowania w księstwach, z powodu mających tam miejsce zająć pomiędzy stronnikami i opiera swe żądania na traktacie paryskim. Dostateczne siły wojskowe miały być w ciągu tygodnia skoncentrowane w Widdyniu, Ruszczuku i Sylistriji. — Tymczasem według telegramu z Bukaresztu, pożyczka narodowa daje pomyślne rezultaty, a zupełna spokojność nie przestaje panować. Tenże telegram zaprzecza wiadomości o otwarciu klubów politycznych. Powód do tej pogłoski dało dalsze odbywanie konferencji literackich, które miały miejsce już za poprzedniego rządu w lokalu ministerstwa wyznań.

Telegram z Neapolu donosi, że burmistrz i członkowie junty municypalnej czyli rady miejskiej, podali się do dymisji. Telegram ten nie objaśnia powodów tego kroku. — *Gazette de France*, jak telegrafują z Paryża, zapewnia, że w kwietniu opuszczą Rzym i powrócą do Francji, 51-y i 71-y pułki piechoty. Z innych źródeł wiadomo, że w tymże miesiącu uda się do Rzymu legjon francuzko-papiezki, formujący się w Antibes, pod dowództwem pułko wnika hr. d'Argy.

Według telegramu z Paryża, *Monitor* donosi pod 5-m b. m., że przebieg choroby następcy tronu francuzkiego jest zupełnie prawidłowy, a stan jego zadawalniający. — Według tegoż telegramu, poseł pruski przy dworze francuzkim hr. Goltz, powrócił już z Berlina do Paryża.

Kiedy dzienniki berlińskie zapewniały, że w skutek narad gabinetowych do których powołani byli wspomniony hr. Goltz i jen. Manteuffel, wysłane zostały do Wiednia nowe propozycje co do kwestji szlzewicko-holsztyńskiej, *Wien. Abpost.* twierdzi, iż rząd austrjacki nieotrzymał żadnych podobnych propozycji. Tymczasem według telegramu z Berlina, na giełdzie tamtejszej krążyła pogłoska, że Austria ustępuje swych praw do współposiadania księstw nadelbańskich, za wynagrodzeniem 40 mil. tal. — Telegram z Paryża donosi, że cesarz i cesarzowa austrjacy 5-go opuścili to miasto udając się do Wiednia. Na posiedzeniu izby deputowanych sejmku węgierskiego w tymże dniu, ogłoszono rezultat wyborów do komisji mającej rozstrząsnąć sprawę wspólną. Deak postawił wniosek, aby reskrypt królewski przekazać osobnemu komitetowi, składającemu się z 9 członków, których miano wybrać na posiedzeniu d. 6-go.

W Irlandji ciągle mają miejsce aresztowania a pomiędzy niemi znacznej liczby żołnierzy, kilku milicjantów i dwóch konstablów. Utrzymują że rząd każdego żołnierza, przekonanego o złamanie przysięgi, będzie karał śmiercią; wszelako zdaje się, iż kara śmierci wymierzana będzie tylko na tych, którzy dali się zwerbować z wyraźnym zamiarem skłaniania swych towarzyszy do złamania przysięgi wierności. Poszukiwania Stephensena bardzo gorliwie są dokonywane, ponie-

waż policja trafiła na jego ślad. Zeznania nowo-aresztowanych nie pozostawiają żadnej wątpliwości, że Stephens znajduje się w Dublinie.

Zwracamy uwagę czytelników na zamieszczone poniżej korespondencje ze Lwowa i Paryża.

* W dniu 26-m lutego (10 marca) r. b. z powodu rocznicy urodzin JEJEGO CESARSKIEJ WYSOKOŚCI WIELKIEGO KSIĘCIA ALEXANDRA ALEXANDROWICZA NASTĘPCY TRONU, odbędzie się w kościele katedralnym św. Jana o godzinie 9-ej z rana dziękczynne nabożeństwo, na którym wszyscy Urzędnicy w paradnych mundurach znajdować się mają.

Po nabożeństwie JW. Hrabia Berg, Namiestnik Królestwa, przyjmować będzie w Zamku, o godzinie 10 1/2, Duchowieństwo, Komitet Urządzący, Radę Administracyjną, Radę Stanu, Senat, Skład Szkoły Głównej, Urzędników Dworu, Władze Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, Obywateli Ziemskich i Miejskich, oraz Konsulów Zagranicznych.

* (Odczyty publiczne). W sali resursy kupieckiej, d. 9-go b. m. t. j. w piątek, o godzinie 6-ej wieczorem, będzie miał prelekcję profesor szkoły głównej, Julian Bajer, który wykładać będzie dalszy ciąg zjawisk wodnych, o składzie powietrza i o psychometrii. Bilety w tenże dzień sprzedawane będą w resursie kupieckiej od godziny 3 ej po południu, do rozpoczęcia wykładów.

* (Prelekcja profes. Jurkiewicza). Wczoraj prof. Jurkiewicz w resursie kupieckiej kontynuując poprzedni swój wykład o złocie, skreślał szczegółowo topografię, czyli rozpoznanie złota na kuli ziemskiej przy ukazaniu wszystkich złotodajnych miejscowości na globie i mapach, z przytoczeniem zajmujących szczegółów ich odkrycia, rozwoju, eksploatacji i stopnia bogactwa. Szacowny ten kruszec, jak treścią uczonego wykładu zostaliśmy poinformowani, znajduje się w każdym niemal kraju, nie wszędzie atoli owoc poszukiwań wynagradzać może koszta i prace, a co w rezultacie równa się niedostatkowi tego metalu. Francja, Anglja i Hiszpanja obecnie nie produkują złota, jakkolwiek w krajach tych ślady jego tu i owdzie są spotykane. W Piemoncie roczna produkcja złota wynosi funtów 350, w Szwecji funtów 8, w Niemczech funtów 5. Główne kopalnie złota europejskiego znajdują się w Węgrzech i Siedmiogrodzie i dostarczają rocznie 50 centnarów. W Azji okolice przed-Gangesowe nader w złoto ubogie; bogate jednak pokłady w najodleglejszej starożytności znane znajdują się w cesarstwie Birmanów, w państwach Sjam, Anam, w Japonji, na półwyspie Malakka, na wyspach Sumatrze, Borneo i Sundzkich; Chiny wzbogacone przez przyrodę herbata, złotem pochwalić się nie mogą. Niewyczerpane rosyjskie kopalnie złota na północy Azji, obszernie i z nader ciekawymi oraz pouczającymi szczegółami były opisywane. U stóp pasma gór uralskich, bałkajskich i koływańskich, na przestrzeni kilkuset mil są obfite kopalnie w bryłkach, kwarcu, ziarnkach, łuszczkach i piasku; przed kilkunastu laty w kopalniach około Nikołajewska, znaleziono jedną bryłę czystego rodzimego złota, ważącą 88 funt., mającą wartości rs. 32,000, znajdującą się w mineralogicznym gabinecie w Petersburgu, a nadto i nasz gabinet z daru błogosławionej pamięci Cesarza Mikołaja I-go, posiada z kopalni Nikołajewskich rodzimą bryłę czystego złota półtora funta ważącą, mającą wartości rs. 600, którą zebrani słuchacze mieli sobie do obejrzenia podawaną. Rosyjskie kopalnie dzielą się na 3 okręgi: uralski, koływański i nercyński; niektóre miejscowości są eksploatowane przez prywatnych; wszystkie one dostarczają rocznie czystego złota około 800 centnarów, wartości 25 milionów rs. Afryka jest w złoto nader ubogą; najobfitsze wszakże na kuli ziemskiej kopalnie znajdują się w Ameryce, mianowicie w Chili, Brazylii, Boliwji, Peru, Kolumbji, Meksyku i Kalifornji. Nader był zajmującym opis przypadkowego odkrycia złota w Kalifornji w r. 1848 przez szwajcara Suter przy zakładaniu tartaku, oraz wszystkie szczegóły szybkiego i łatwego dobywania złota na całej kalifornijskiej przestrzeni po nad brzegiem spokojnego oceanu; ziemia, skały, rzeki i strumienie, wszystko tam prawie bez mozołu stało się złotodajnym i sprowadzało chciwych łatwego spanoszenia się z wszystkich części świata. Od roku 1848 po koniec roku 1855, Kalifornja dostarczyła czystego złota 19 tysięcy centnarów w wartości 5 miliardów złotych

polskich, sam atoli wynalazca Suter doszedł do nędzy, tak dalece, że stanął Ameryki wynaczyły mu w r. b. skromną dożywotnią pensję. O hucznym w końcu oklasku zbytecznym znajdujemy wspominać, wykłady bowiem tego rodzaju ze względu na wagę treści i ich naukową dążność, nie mogą się mierzyć pospolitemi oznakami chwilowego zadowolenia. Osób było około 200.

Kr.

* (Nowe czasopisma). Na mocy udzielonej przez JW. Dyrektora Prasy Perjodycznej koncepcji, w przyszłym kwartale mają być wydawane dwa nowe czasopisma: jedno tygodniowe, poświęcone specjalnie umiejętności lekarskiej, pod tytułem *Klinika*, obejmować ma: przegląd tygodniowy ruchu lekarskiego; prace oryginalne; spostrzeżenia szpitalne i wykłady naukowe; sprawozdania szpitalne; sprawozdania z posiedzeń towarzystw lekarskich; przegląd krytyczny rzeczy lekarskich; bibliografię i biografje; rozmaitości; redaktorem odpowiedzialnym tego pisma jest lekarz p. Zygmunt Dobieszewski, głównym dr. Szokalski, współpracownikami zaś dr. Girsztowt, dr. Łuczkiwicz i lekarze Chomętowski i Dobrzycki, — drugie także tygodniowe w języku polskim, poświęcone dla starozakonnych, pod napisem *Israelita*, obejmować ma: treść rozporządzeń rządowych dotyczących starozakonnych; nowiny z Warszawy i prowincji; nowiny ze świata; wiadomości o izraelitach w kraju i zagranicą; dział naukowy, zawierający egzegezę, historję, nauki przyrodzone i t. d.; korespondencje, recenzje, ogłoszenia i t. p.; redaktorem tego czasopisma ma być p. Samuel Pełtyn.

* (P. Antoni Kątski). Niektóre z pism tutejszych doniosły już o spodziewanym wkrótce przybyciu do Warszawy sławnego fortepjanisty, Antoniego Kątskiego. Co do nas, otrzymaliśmy w liście p. Ant. Kątskiego, pisanym z Petersburga do jednego z przyjaciół, zapytanie, czy może on obecnie przybyć do Warszawy i liczyć na żywe od publiczności tutejszej przyjęcie? Jesteśmy zdania, iż artysta używający tak głośnej i tyle zasłużonej reputacji, którego mistrzowską grę pamiętamy z dawnych tu przed kilku laty koncertów—zawsze liczyć może na sympatyczne, godne jego talentu przyjęcie. Teraz zwłaszcza, przybycie p. A. Kątskiego tem pożądansem będzie, gdy w Warszawie znajduje się tak znakomity wirtuoz jak p. Al. Zarzycki. Publiczność tutejsza zamilowana szczerze w grze prawdziwie mistrzowskiej, będzie wielce ciekawą porównać talenta dwóch tak znakomych artystów. Sądzymy, że przyjazd p. A. Kątskiego niebawem już nastąpi, gdyż według objawionego w liście swoim zamiaru, miał on przybyć do Warszawy w pierwszych dniach bieżącego miesiąca.

* (Servais). *Golos* z 19-go lutego (3 marca) podaje wzmiankę o koncercie Servais'go w Petersburgu, przy czem pomiędzy innymi powiada: „Koncert Servais'go dany wczoraj, w piątek, w wielkim tearze, ściągnął liczną publiczność; sala była całkiem zapełnioną. Ten genialny artysta, używający słusznie sławy pierwszego współczesnego wiolonczelisty, pozostał w Petersburgu najmilsze wspomnienia i dla tego nie dziwnego, że amatorowie muzyki pospieszyli ponowić rozkoszne wrażenia, wywoływane cudną jego grą. Młody Servais (Józef, syn), jest w najzupełniejszym znaczeniu tego słowa, wirtuozem, artystą utalentowanym, pomimo młodych, prawie dzieciennych swych lat. Trudno będzie uwierzyć temu kto nie słyszał gry młodego Servais'go, lecz można śmiało i pewno powiedzieć, że teraz już gra on *nie gorzej od swego ojca*; ma ten sam miękki, czuły, śpiewny smyczek, też samą pewnością intonacji, czystość i słodycz dźwięku. Na zakończenie koncertu obydwa Servais odegrali (tak samo jak w Warszawie. *P. R.*) unisono dwie melodje Glinki z opery: „Żyźń za Caria.“ Wykonanie odznaczało się doskonałością najwyższą, i zamknawszy oczy można było sądzić że słyszy się jeden jakiś cudny instrument, jednego genialnego artystę...“ W sobotę jeszcze, p. Servais telegrafował z Petersburga do jednego ze swych bliskich znajomych w Warszawie, donosząc mu o świetnym powodzeniu koncertu, a szczególnie o zapale wzbudzonym przez jego syna, donosząc zarazem, że dochód z tego koncertu wynosi około 3,000 rsr.

* (Ruski klub.) Miło nam podzielić się z czytelnikami nowiną, że w tutejszym klubie ruskim będą miały miejsce co niedziela wieczory familijne. Należy oddać sprawiedliwość pp. członkom komitetu klubu, że robią wszystko co od nich zależy, dla dania możności członkom klubu i w ogóle publiczności ruskiej, przepędzenia mile czasu w rodzinnem swem kółku. Dowód tego stanowią, wspinałże, dane tej zimy bale, których świetne urządzenie nie mało przyczyniło się do ogólnego ożywienia uczestników,—oraz uorganizowanie wielu innych rozrywek. Wieczory familijne rozpoczynają się o godzinie 8-ej; podczas nich będą

grywali na fortepianie tutejsi artyści, a herbata dla gości będzie roznoszona kosztem klubu. Goście wprowadzani przez członków na te wieczory placą za wchód po 50 kop. Cena sobotnich wspólnych obiadów, z powodu drożyzny artykułów żywności, podniesiona została z 1 rs. kop. 50 do 1 rs. 80 kop. Z woli JW. Hrabiego Namiestnika układa się projekt zbudowania w ogrodzie klubu nowej sali jadalnej. Oprócz tego w ogrodzie ma być urządzona kregielnia i strzelnica. (*Warsz. Dniw.*)

* (Mieszkania.) Przy wyraźnym postępie we wszystkim, nie dostrzegamy go w urządzeniu mieszkań w Warszawie. Tymczasem dogodność w mieszkaniu jest nader konieczna dla każdego, a trzeba tylko zwrócić uwagę na nowe budujące się domy w Warszawie, aby przekonać się o słuszności naszych słów. Prawda, że powierzchownością nasze domy odróżniają się od starych, lecz czy wewnątrz znajdują się tam ulepszenia, jakie obecnie dokonywają się w miastach zachodniej Europy? Dla utrzymania porządku w domu, konieczne należy urządzić osobną pralnię, przeprowadzić wodę do kuchni, urządzić rury dla wylewania nieczystości, a koło schodów maszynę do windowania drzewa i innych ciężarów; natenczas i mury uchroniłyby się od wilgoci, i schody utrzymane były czystiej. (*Tamże.*)

* (Statystyka.) Wydział paszportowy przy zarządzie ober-policmajstra miasta Warszawy wykazuje w swem sprawozdaniu za r. 1865, że przyjechało do Warszawy 350,336 osób, a mianowicie: z zagranicy 52,218; z cesarstwa 23,108; z prowincji królestwa 275,010. Wyjechało zaś z Warszawy osób 320,766, a mianowicie: zagranicę 49,360; do cesarstwa 20,472; do prowincji królestwa 250,934. Pozostało w Warszawie 29,570 osób. Przesłano paszportów z dworców dróg żelaznych i z rogatek 48,066, a z łodzi kanonierskich 24,238. Wizowano paszportów ogółem 272,235; wydano paszportów: tutejszym mieszkańcom, na wyjazd do kraju, 26,242; do cesarstwa 2,123. Przybyło do Warszawy cudzoziemców: amerykańków 45; tureków 45; greków 7; mołdowanów 13; serbów 11; szwedów 31; włochoów 97; duńczyków 30; szwajcarów 182; belgijczyków 44; hiszpanów 11; anglików 170; francuzów 334; niemców 739; prusaków 22,480; austriaków 23,140; z cesarstwa 24,200. (*Tamże.*)

* Nr. 36 *Kłosów*, wyszedł z druku i zawiera:—Szkice i obrazki Z. Hlebickiego Józefowicza: III Rym księcia Radziwiłła Panie Kochanku.—Boska Komedja Dantego: Piekło ustęp z pieśni XVII. p. J. Korsaka (z drzew. G. Dore).—Dyana, pow. Mario Uchara, p. Felicjana (c. d.).—W Shakespeare'a komedja obłędów, p. Apolona Nałęcz K.—Nieznane poezje S. Goszczyńskiego, p. K. Wł. Wójcickiego (dok.).—Stenografia, p. L. Mikulskiego.—Kronika lwowska literacka i naukowa, p. Em.—Pieśni Petófięgo, przek. Wł. S.: Poeta i wino.—Kabalarz, kopia obrazu H. Pillatego.—Cztery pierwsze działania arytmetyczne, szkice A. Rudzkiego.

* Nr. 23 *Bluszczu*, wyszedł z druku i zawiera:—W lesie, poezja p. Florjana.—Z pracy kobiety, p. M. Ilnicką.—Intryga, powieść p. J. Zacharjasiewicza.—Przegląd wystawy sztuk pięknych, p. W. Gersona.—Człowiek bez ziemi.—Wiadomości z higieny, p. dr. Płaskowskiego.—Drobne listki.—Dodatek do Nr. 22 *Bluszczu*.

* (Sprawa włościańska.) *Rus. Inw.* z dnia 19 lutego (3 marca), jako w rocznicę wydania ukazu wyswobodzającego włościan w cesarstwie ze stanu poddańczego, zamieszcza obszerny artykuł wstępny o sprawie włościańskiej, z którego następujący ustęp podajemy: „Ukaz 19 lutego 1861 roku, wyswobodził z pod zależności poddańczej ludność 10,915,687 głów płci męskiej *) i przeszło 11 milionów głów płci żeńskiej. Całą tę masę trzeba było urządzić, roztrząsnąć jej żądania, w miarę możliwości zaspokoić jej życzenia, określić prawa. Przy tej ogromnej pracy szlachta w zupełności usprawiedliwiła zaufanie, jakim zaszczycił ją w manifeście monarszy Wyswobodziciel. Dla wprowadzenia w wykonanie ustawy z 19 lutego, szlachta dała ze swego łona prawników: 44 do władz gubernjalnych, 444 do zjazdów pokojowych i 1,714 do pokojowych rewirów. Pięć lat, tylko pięć lat przeszło od jasnego dnia, a tymczasem dzięki pokojowym instytucjom, wielka sprawa posunięta została tak daleko, jak tylko można było się spodziewać. Zwróćmy się do cyfr—tych prostych ale wymownych, najbardziej przekonujących świadków, uzyskanych rezultatów. Ludzie dworscy w liczbie 600,000 głów samej płci męskiej, otrzymali zupełną wolność. Wielu z nich zagospodarowało się na gruntach folwarcznych, inni zapisali się do gmin wiejskich, i w obecnym czasie nie widać już zupełnie śladów osobistej, dworskiej zależności poddańczej. Z ekonomicznego bytu Rosji, ludzie dworscy zupełnie zostali wykreśleni. Włościan należących do drobnych majątków liczyło się prze-

*) W tej liczbie 10,073,660 głów w rozległych majątkach, 206,108 głów w drobnych majątkach i 635,619 ludzi dworskich.

szło 200,000 głów. Z nich część przeszła do rozległych majątków, albo do innych stanów; inni pozostali w dawnych swych osadach, albo jako czasowo-obowiązani, albo jako właściciele. Przeszło 6,000 drobnych majątków przeszło do skarbu, za wynagrodzeniem 6,282,876 rs., ze wszystkimi gruntami jak włościańskimi tak folwarcznymi i 45,826 głowami płci męskiej. Oprócz tego rozdano do 5 milionów rs. zapomogi drobnym właścicielom, za pośrednictwem samej szlachty. Dalej 477,020 głów płci męskiej zakończyło swe obowiązkowe stosunki z obywatelami i stało się właścicielami ziemi, za dobrowolnymi umowami i bez żadnego współdziałania rządu; a 2,892,907 głów płci męskiej zawarło umowy z obywatelami co do kupna od nich gruntów przy zapomozie od rządu. W dziewięciu zachodnich guberniach, na zasadzie oddzielnych ukazów 1863 r., w skutku wyjątkowego położenia kraju, wprowadzony został obowiązkowy wykup, na mocy którego 2,475,100 głów płci męskiej stało się właścicielami, także przy udzieleniu obywatelom wynagrodzenia. Nakoniec 4,030,988 głów do tychczas pozostało w stosunkach obowiązkowych z obywatelami. Pięć lat temu, właściwie na pańszczyźnie liczyło się 6,795,274 głów, a jeżeli teraz obowiązkowe stosunki, choć w połowie pozostają w kształcie pańszczyzny, to okazuje się, że blisko 5 milionów głów płci męskiej wyswobodziło się z systemu pańszczyźnianego, — tego nieuniknionego i uciążliwego następstwa zależności poddańczej. Niezawodnie taka gwałtowna przemiana w warunkach ekonomicznych i stosunkach, nie mogła nie odbić się ze stratą w niektórych gospodarstwach. Ale inaczej być nie mogło. Nie można było osiągnąć tak ogromnych ogólnych rezultatów bez strat pojedynczych. Rosja nie zapomni ofiar poniesionych przez szlachtę, które zakupują jej świetną, bez chmury przyszłość. I tak w ciągu krótkiego pięcioletniego okresu, była ludność poddańcza, rozdzieliła się w następujący sposób: 5,745,029 głów płci męskiej stało się nietylko wolnymi obywatelami, lecz i właścicielami gruntów; — 4,030,988 głów płci męskiej skorzystało ze wszystkich dogodności stanu wolnego, chociaż pozostało w obowiązkowych z obywatelami stosunkach, ściśle określonych przez prawo; — nakoniec około 1 miliona głów urządziło się w inny sposób, stosownie do swych skłonności i życzeń. Ale na tem nie zatrzymała się dobroczynna reforma. Po ogólnym środku nastąpił szereg pojedynczych środków w tymże duchu i kierunku. Włościanie monarsi, apanażowi i pałacowi, zwłaszcza z innymi wolnymi rolnikami, stali się także właścicielami gruntów. Potem nastąpiło urządzenie włościan zakaukaskich, fabrycznych, górniczych i wszystkich różnorodnych kształtów stanu poddańczego, jakie stopniowo się utworzyły w ciągu kilku wieków, i przejęły prawie wszystkie gałęzie rządowego i prywatnego gospodarstwa. Te prawdziwie olbrzymie przekształcenia uzupełniają się obecnie przez zlanie się włościan rządowych z resztą wiejskich mieszkańców (patrz wczorajszy numer *Dz. Warsz.*), przez nowe urządzenie gminne włościan nadbałtyckich gubernij... Pośród ogólnego przekształcenia całej ludności rolnej — tej trwałej obronnej podstawy całego gmachu państwa, — nie zostali zapomnieni przez Monarszego Przekształciela, i nasi polscy bracia. Poczynając od 1861 r., ukazał się szereg prawodawczych środków, dotyczących włościan królestwa polskiego. Na nieszczęście miejscowe szlacheckie wpływy wcale nie odpowiadały jawnym wskazówkom najwyższej władzy. Ale godzina szlachty wybiła. Poprzedni polski system zakończył się dwa lata temu, także w wielkim dniu 19 lutego. Lud uczył się wolnym nie tylko na papierze, ale wolnym w rzeczywistości od uciążliwych rozszczeń panów i ich czeladzi. Na mocy ukazu z 19 lutego 1864 r., 335,000 rodzin włościańskich stało się właścicielami gruntów, z których dotąd użytkowały. Następnie podług ostatnich wiadomości 89,115 rodzin komorników, ogrodników i t. d. uznano za właścicieli gruntów, a 27,055 rodzin włościan bezgruntowych, otrzymało grunta z pustek włościańskich. Tym sposobem 451,170 rodzin stało się właścicielami, co licząc po pięć głów na rodzinę, stanowi 2½ miliona uszczęśliwionych głów obojga płci. Do 19 lutego 1864 r. w królestwie polskim było 1,330,000 ludzi wcale nie uprawiających, nawet wynajętych, gruntów na swą korzyść, a teraz takich bezgruntowych robotników pozostało nie więcej jak 750 tysięcy głów obojga płci. Oto w najkrótszych słowach rezultaty jasnych dni 19 lutego. Jeżeli do wszystkich korzyści ekonomicznych, wynikających z nowego wolnego urzędzenia włościan, dodać korzyść moralną: wdzięczność bez granic dla monarchy wyswobodziciela, duchowne odrodzenie się trzeciej części mieszkańców Rosji i zarazem wynikłą możliwość postępowania naprzód, to korzyści Rosji z 19 lutego, okazały się prze-

wyszajacymi wszystkie ludzkie obrachowania. Dostyc wspomnieć o nader znaczących wewnętrznych wypadkach, których byliśmy świadkami w ciągu ostatniego pięciolecia: uspokojenie Kaukazu; zniesienie plamy kryminalnych kar cielesnych; nowa organizacja uniwersytetów, gimnazjów i szkół ludowych; wyzolenie prasy; nakoniec — ziemiański samorząd! Każdy z tych wypadków, mógłby być liczony za ważną erę w życiu narodowym. Wszystkie w ogóle, łącząc się z pierwiastkowym, wczas obmyślonym i uczciwie wypełnionym środkiem wyswobodzenia włościan, — stanowią razem, niezawodnie, jedną z najświetniejszych epok ruskiej historii. A Opatrzność błogosławi Wielkiego Sprawcę tych wypadków narodowych. Nigdy jeszcze lud ruski nie uczuwał tak gorąco swej jedności, nie rozumiał tak jasno wysokiego swego politycznego znaczenia... Jeżeli na chwilę oderwać się od drobnostek i szczegółów życia powszedniego, to nie można nie uchylić głowy ze czcią w obec tego ogólnego widoku jednomyślnego, szybkiego, zwycięzkiego ruchu naprzód całego narodu, w szczyrej wspólności z swym Ukoronowanym Wodzem. I w ten wielki dzień 19 lutego, cała Rosja zanosząc swe ogniste modły do tronu Najwyższego, jednocześnie patrzy naprzód z niezachwianą wiarą, w swą wielką przyszłość...

Anglja.

* (P. D'Israeli). Dzienniki londyńskie donoszą w ogólności, że p. D'Israeli na obecnych posiedzeniach parlamentu nie bierze tak czynnego jak dawniej współdziałania. I rzeczywiście, od czasu śmierci lorda Palmerstona daleko mniejszy bierze on udział w rozprawach parlamentarnych. Zapewniają, że zdrowie jego uległo w ostatnich czasach znacznemu pogorszeniu, i że tenże postanowił wycofać się wkrótce do życia prywatnego dla oddania się wyłącznie pracom literackim. (*La Fr.*)

Austrja.

* (Lord Bloomfield). *Internat.* donosi, że lord Bloomfield, ambasador angielski w Wiedniu, udał się do Pesztu dla doręczenia hr. Mensdorff opinji rządu angielskiego co do sprawy księstw nadduńskich. Pytanie zachodzi, dla czego lord Bloomfield zadawał sobie trud szukania p. Mensdorffa w Peszcie, kiedy tenże od d. 28-go lutego bawi w wrotem w Wiedniu? (*La Fr.*)

* (K. s. Kuza). *Wiedeń, 3-go marca.* Według wiadomości podanych przez dzienniki poranne, książkę Kuza przybył do Wiednia. Na giełdzie panują ciągle obawy wywołane przez pogłoski wojenne. (*Nord.*)

* (Zaprzeczenie.) *Wiedeń, 5 marca.* Pogłoska która rozeszła się dziś na giełdzie, jakoby Rotszyl podjął się reszty pożyczki austriackiej w wysokości 40 milionów, za co droga żelazna południowa ma być uwolniona na 14 lat od podatków, jest bezzasadna. Przyczyną uwolnienia południowej drogi żelaznej od podatków, jest rozpoczęcie budowy portu w Trjeście. Akeje pomienionej drogi poszły w górę o 2 pct. (*Schl. Z.*)

Francja.

* (Mowy p. Juliusza Favre). Nadzwyczaj piękna mowa wypowiedziana przez p. Juliusza Favre w kwestji rzymskiej, która wywołała jednogodne prawie okłaski w ciele prawodawczym, nie zgadza się wcale z zasadami rozwiniętymi przez niego w dniu 2 b. m. w przedmiocie kwestji księstw nadelbańskich. Wymowny deputowany starając się wykazać z praktycznej strony zupełną bezzasadność ustępu adresu o utrzymaniu władzy doczesnej papieża, i zbijając ów paragraf, zaprojektował w formie poprawki podobną w zupełności manifestacją względem spraw Szlezwig-Holsztynji. Czyż p. Juliusz Favre sądzi, że platoniczna protestacja na korzyść prawa i przeciwko planom ambitnym Prus powstrzyma p. Bismarcka? Albo, czy myśli, że rząd francuzki zgodzi się na poparcie owej protestacji, zamieniając ją w kategoryczną, a w razie potrzeby, w materialną opozycję stawioną urzeczywistnieniu planów rządu pruskiego? Los, jaki spotkał sławną depezę p. Drouyn de Lhuys w przedmiocie konwencji gasteińskiej, powinienby posłużyć za naukę dla p. Juliusza Favre. Z mów wypowiedzianych w ciele prawodawczym najenergiczniejszą była mowa ministra spraw zagranicznych; a tymczasem cóż się stało z okólnikiem p. Drouyn de Lhuys? Dokument ten czysto historyczny, nie został nawet pomieszczony w tegorocznej *księdze żółtej.* (*Nord.*)

Hiszpanja.

* (Kwestja chilijsko-peruwiańska). Jeden z dzienników parzyckich donosi, że spodziewana jest w Europie lada chwila wiadomość o bombardowaniu miasta Valparaiso przez eskadrę hiszpańską. Sądzimy, że wiadomość ta jest błędna. Bombardo-

wanie miast handlowych nie jest już w duchu naszej epoki, bombardowanie zaś Valparaiso w szczególności, byłoby godnem pożałowania i nie spowodowałoby żadnego z tych rezultatów, do jakich Hiszpanja dąży. Domy, doki i magazyny tego miasta, należą do cudzoziemców, którzy zostaliby zrujnowani podobnym krokiem nieprzyjacielskim, podczas gdy takowy nie zrzuciłby rządowi chilijskiemu żadnej szkody. Z drugiej strony, zajęcie miasta Callao, wymagałoby wysłania wojsk lądowych, co naraziłoby Hiszpanję na wielkie wydatki. Co do wojny wyłącznie morskiej, takowa trwałaby nieskończenie, albowiem statki chilijsko-peruwiańskie, wiedząc o wyższości marynarki hiszpańskiej, będą zawsze unikać bitwy. Hiszpanja przeto powinna zająć znowu wyspy Chinchas. Wyspy te, szacowane na 400 milionów piastrow, są zhypotekowane domom zagranicznym tylko za sumę 31 milionów. Zajmując te wyspy, Hiszpanja nie wyrządzi handlowi innych narodów żadnej krzywdy. Zezwoli ona na wywożenie po dawnemu guana, nie będzie przeszkadzać ruchowi żeglugi, i jak skoro gabinet w Lima oświadczy się z chęcią zawarcia pokoju, rząd hiszpański pośpieszy z daniem rozkazu do opuszczenia wysp Chinchas, będących jedynym źródłem dochodów rzeczywospolitej peruwiańskiej. (*La Patr.*)

Turcja.

* (Odmowa hr. Flandrji). *Mém. dipl.* zapewnia, że odmowa hr. Flandrji co do przyjęcia tronu księstw dunajskich, zakomunikowaną została rządowi rumuńskiemu za pośrednictwem konsula belgijskiego w Bukareszcie. „Postanowienie hr. Flandrji nie wywołało,” powiada *Mém. dipl.*, „wielkiego zdziwienia w sferach urzędowych. Wiadomo było rzeczywiście, że zmarły król Leopold I, zapytywany przed dwoma laty co do przyjęcia, jakiego doznałaby od niego propozycja tego rodzaju, odpowiedział, że dwaj jego synowie nie powinni rozłączać się, lecz mają pozostać jeden obok drugiego, dla wzajemnego wspierania siebie.”

* (Proklamacja) namiestnictwa księstw dunajskich, która poprzedziła wybór hr. Flandrji, jest następującej osnowy: J. W. Aleksander-Jan I, były książę połączonych księstw rumuńskich, złożył dziś w nasze ręce akt swej abdykacji, którego oryginał mamy z naszej strony zaszczyt złożyć w biurze zgromadzenia. Wiadomo wam, że były książę, nie tylko uznawia uroczyste zobowiązanie, którego się podjął przed obraniem go księżciem Multan i które powtórzył urzędownie w waszej przytomności przy otwarciu teraźniejszych posiedzeń, lecz uznaje także nareszcie, że jego abdykacji życzył sobie i wymagał lud. Mogliście się przekonać, że cała ludność stolicy życzyła sobie abdykacji, żądała takowej, przeprowadziła ją i powitała z zapalem. Przyjmując ten święty depozyt z rąk ostatniego jego posiadacza, namiestnictwo książęce i ministerstwo uznały, że należy, w interesie ogólnym kraju, zwrócić się do was z prośbą o przystąpienie do woli narodu, tak często i tak uroczyste wyrażanej, i o usankcjonowanie przez was także tej woli narodu, która znalazła w r. 1857, w tem samym miejscu, wyraz tak silny i tak jednogodny. Wasze sumienie i wasze wiadomości, jak niemniej głos całego narodu, dowodzą wam dostatecznie, zdaniem naszym, że kwestje żywotne tego rodzaju mogą stać się zgubnymi, przez stracenie chociażby jednej godziny czasu, dla każdego narodu, a zwłaszcza dla naszego. Odwołujemy się przeto z całą ufnością do waszego patriotyzmu. Udzielcie krajowi, przez waszą uchwałę, sankcję na którą on czeka. (*La Patr.*)

* (Ruchy na Libanie). Donosiliśmy przed kilku dniami, że ruchy wywołane niedawno na Libanie przez Józefa Karama, zaczęły tracić swoją siłę. Wiadomości dziś otrzymane, potwierdzają nietylko dawniejsze nasze informacje, ale między innymi donoszą także, że Józef Karam poddał się, i że Daud-pasza nie napotyka już więcej w górach na żaden opór. (*La Fr.*)

Włochy.

* (Nota kardynała Antonellego). *Mém. dipl.* donosi, że kardynał Antonelli przesłał niedawno ambasadorowi francuzkiemu w Rzymie piśmienną notę z podziękowaniem w imieniu ojca świętego rządowi cesarza za dowody przychylności okazane dla stolicy apostołskiej z powodu dozwoleń w Eranji zaciągów do armji papieżkiej i z powodu podziału długu papieżkiego.

* (Mgr. Chigi. — Nominacje). Wiadomości otrzymane z Rzymu z dnia 28-go lutego donoszą, że mgnor. Chigi oczekiwany był w tem mieście z powodu udzielonego mu urlopu. Zapewniają, że nuncjusze w Paryżu, Madrycie, Lizbonie i Wiedniu, zostaną wkrótce mianowani kardynałami. (*Nord.*)

* (Proces.) *Modena, 2 marca.* Trybunał królewski w Modenie ogłosił dziś wyrok zatwierdzający decyzję wydaną na korzyść księcia de Croui-Chanel przeciw księciu modeńskiemu. Ponieważ wyrok ten położył koniec zwłokom wywoływanym przez księcia modeńskiego, który chciał w ten sposób uniknąć dochodzenia pretensyj księcia de Croui-Chanel, przeto panuje przekonanie, że ta ważna kwestja zostanie wkrótce stanowczo załatwiona. (*La Patr.*)

Korespondencje Dziennika Warszawskiego.

Kutno. W dniu 29-m stycznia (10-go lutego), we wsi Nowej-wsi, nieznaną z nazwiska włościanin przygnieciony furą — życie zakończył.

Włocławek. W dniu 23-m stycznia (4-go lutego) w osadzie Czernin, Tomasz Stolarski sierota, będący na opiece u włościanina Dębowskiego, pozostawiony w domu bez dozoru, skutkiem mocnego poparzenia się, umarł.

Siedlce. W dniu 26-m stycznia (7-go lutego) w nocy podczas burzy, mieszkaniec gminy Sieroczyna, starozakonny Rubin Herowitz, 75 letni starzec, powracając podpity z Łomnicy do Sieroczyna, wpadł w rów napełniony wodą i utonął. — W tymże dniu we wsi Krzymotach, pies wściekły pokaleczył 16-to letniego chłopaka Kołtunia, który na kurację do szpitala w Siedlcach odesłany został.

Olkusz. W dniu 29-m stycznia (10-go lutego), Teresa Halmob, poddana pruska, we wsi Jamorzniakach przebywająca, nagle życie zakończyła.

Sandomierz. W dniu 20-m stycznia (1-go lutego), we wsi Mikułowicach, z przyczyny nieostrożności, spalili się dom, stodoła i obórka do włościanina Pazdery należące. Strata wynosi rs. 250.

Pultusk. W dniu 26-m stycznia (7-go lutego), pięcioletnia córka Ludwika Wysockiego, pozostawiona bez dozoru w domu z innymi dziećmi, spaliła się.

Ostrołęka. W dniu 4-m (16-m) stycznia, mieszkaniec gminy Komorowa, Andrzej Biegalski, wstąpiwszy do karczmy we wsi Grodzisku, tak mocno został zbity przez włościan gminy Rostki, że na trzeci dzień życie zakończył.

Marjampol, 27 lutego.

Język litewski.

Ludność litewska z zapalem przyjęła wiadomość o mających się utworzyć kursach pedagogicznych wyłączone dla niej poświęconych, jako nowy dowód łaski i szczerobliwości dbającego o jej dobrobyt Monarchy. I rzeczywiście, miło jest bardzo dla ludzi zdrowo patrzących na rzeczy, widzieć jak naturalny i zdrowy rozsądek ożywia naszą wiejską ludność, jak ona czuje świadczone jej dobrodziejstwa i stara się być wdzięczną za nie. Lecz nowy ten zakład naukowy nie może jeszcze w zupełności odpowiedzieć życzeniom litewskiej ludności, dla której bardzo pożądanym jest, jeśli nie otwarcie gimnazjum litewskiego, to przynajmniej wprowadzenie języka litewskiego jako przedmiotu obowiązkowego do szkół istniejących w Marjampolu i Suwałkach, a to z powodów bardzo jasnych.

Cały ogół młodzieży, z wyjątkiem kilku indywidualów, uczęszczających do szkoły powiatowej w Marjampolu, jest pochodzenia wiejskiego ludności litewskiej, w Suwałkach zaś ona stanowi znaczną większość. Ta młodzież najpóźniejszych nawet zasad musi uczyć się w obcym języku, a tem samym na każdym kroku pokonywać niesłychane trudności, kiedy przeciwnie nauki wykładane w jej własnym rodowitym języku, dalekoby przystępniejszemi dla niej były. Jeżeli więc istnieją jakieś ważne przeszkody nie pozwalające utworzenia gimnazjum litewskiego, to dla wprowadzenia wykładu języka litewskiego w szkołach Marjampolskich i Suwalskich istnieć żadne nie powinny. Bo rząd, który tak bezinteresownie i szczerze uposażył szkoły w królestwie, zapewne poświęci jeszcze parę tysięcy rubli rocznie na uposażenie nauczycieli litewskiego języka. A nauczycieli zdolnych i znających doskonale język swych ojców, nie zabraknie przy dzisiejszym stopniu oświaty.

Na tem by także dużo zyskały nauki, bo język litewski wprowadzony w życie naukowe i uprawiany przez rodowitych litwinów rozjaśniłby nie jedną kwestję z dziedziny wszystkich nauk, a szczególnie z dziedziny historii i filologii. Zresztą ważność litewskiego języka w zakresie powszechnej nauki już została wykazaną, ocenioną i uzasadnioną przez uczonych ludzi, a wymownym dowodem tego jest wprowadzony wykład tegoż języka w szkole głównej warszawskiej.

Tomasz Tikrastiutwis.

Lwów, 2 Marca.

Z sejmu. — W sprawie głodowej. — Przestroga i p. Sokołowski. — Jak *Chochlik* wyilustrował *Narodówkę*. — Podziękowanie.

Sejm nasz zaczyna się spieszyć, posiedzenia odbywa codziennie.

Na wczorajszym posiedzeniu do § 58 instrukcji dla wydziału krajowego wniósł ks. Łoziński poprawkę, aby przy obsadzaniu urzędników wydziałowych był zachowany wzgląd sprawiedliwy na obie narodowości polską i ruską. Poprawka upadła. Podobnie odrzucono poprawkę ks. Giniewiczza, aby sprawozdanie z czynności wydziału były ogłaszane w dwóch językach polskim i ruskim w dziennikach polskich i ruskich, nie zaś jak chce projekt tylko po polsku w *Gazecie lwowskiej*. Za przyjęciem tej poprawki głosowali, prócz rusinów, hr. Alfred Potocki, Żuk Skarszewski, Wężyk, Zduń i jeden z włościan mazurek, który tym razem wyłamał się z pod komendy kierującego głosowaniem frakcji włościan z Galicji zachodniej.

Gaz. Lwow. przestrzega przed oszustami, którzy pod pozorem, że brali udział w powstaniu i ranni zostali, utrzymują się teraz w Galicji z żebraniem. Wobec tych przestroż uradło się *Gazecie Narodowej*, co jej się nie rzadko trafia, zwięźle łatwowiernych patryjotów naszych. Przed kilku tygodniami wypuścił rząd ruski z więzienia, poddanego austriackiego i oddał go naszym władzom. *Narodówka* wyprzedziła jego przybycie do Lwowa, z kądem miał być na miejsce urodzenia odstawiony, sądną biografją, w której przedstawiła go jako męczennika. Uwolniony więzień miał się według tej biografji nazywać Sokołowski, miał służyć w wojsku polskim w r. 1830 i 1831, zesłany potem na Sybir, miał tam przesiedzieć kilkanaście lat. Odmalowano w niej i podziemne lochy i t. p. gdzie nawet stracił pamięć.

Biografja ta nie została bez wpływu na radę miejską. Aby nieszczęśliwego męczennika uwolnić z pod przymusowej eskorty na podróży na miejsce urodzenia, nadano mu tak zwaną przynależność do gminy lwowskiej, poruszono nawet kwestję ażali nie wypadałoby uczcić go obywatelstwem lwowskim. W ślad zatem posypały się i składki, rozumie się na ręce *Gazety Narodowej*. Ale kiedy rzeczy tak pomyślny obrót biorą dla mniemanego Sokołowskiego, wychodzi prawda jak oliwa na wierzch. Otóż ten p. Sokołowski, nazywa się po ojcu rodzonym Kelmanem, jest synem kolonisty niemieckiego, w wojsku polskim nigdy nie służył tylko w austriackim i został za proste oszustwo przez sąd rosyjski skazany, nie pomnę na jak długo, jednak dopiero po roku 1857. Pan Kelman, który wybornie odgrywał wyznaczoną mu przez *Narodówkę* rolę starca-męczennika syberyjskiego, zstąpił oczywiście ze szczytu na który go nasi agitatorowie podnieśli, lecz niewiadomo co się stało ze składkami?

Najnowszy numer *Chochlika* wyilustrował doskonale *Narodówkę* przedstawiając ją jako starą handlarke własnymi wdziękami; ilustracja powszechnie się podobala, co może wam posłużyć, jak opinja pogardza organem uchodzącym za organ opinji.

Wydział tow. bratniej pomocy, składa publicznie p. Królikowskiemu podziękowanie, za udział w przedstawieniu na dochód tego towarzystwa. ♂.

Paryż, 1 marca.

Wiadomości polityczne. — Mowa p. Thiersa. — Wiadomości z Waszyngtonu: kolonizacja polska. — Bilans wzajemnopatji paryzkiej. — Adres podany p. Emilowi de Girard n przez 18-tu emigrantów polskich. — Pani Rimski-Korsakow jako autorka. — Przyjazd Taczanowskiego i Gillera. — Obiad projektowany i nawrozenie się socjalistopatów na wzajemnopatję. — Zdanie emigrantów ruskich o Herzenie. — Bal w szkole politechnicznej. — Rysownik Gustaw Doré. — Opera włoska. — Statystyka bilardów. — Zgon dwóch emigrantów.

Wiadomość o upadku księcia Kuzy nie zadziwiła tu nikogo; można było to z łatwością przewidzieć, zwłaszcza, że od kilku miesięcy ten dyktator przybierał czułą postawę Djoklecjana i prawił, że największem byłoby dla niego szczęściem pędzić życie na odosobnieniu, zdala od spraw publicznych. Zyczeniu jego stało się teraz zadość.

Hr. Flandrji przybył do Paryża i przyjmował deputację rumuńską, lecz odmówił stanowczo ofiarowanej mu korony księstw dunajskich. Rzeczywiście, korona ta nie nęci bynajmniej, zwłaszcza po tem co się przytrafiło królówi Otonowi i samemu księciu Kuzie. Jest to zresztą kwestja wymagająca wdania się wielkich mocarstw, które podpisały traktat paryzki.

Niegdyś ajenci polskiego rządu mistyfikującego wychwalali geniusz pułkownika Kuzy, którego przedstawiali jako przyszłego Manzaniellego słowian; dziś, trzymając się zasady *vae victis*, powiadają oni, że książę Kuza nie posiadał zdolności do wywiązania się z roli, którą chcieli mu oni powierzyć.

Eks-Jan I może teraz podać rękę murzynowi Soulouque, Aureliuszowi I, księciu Adamowi Sapieże, Mierosławskiemu, Primowi i wszystkim zapoznanym dyktatorom; bruk paryzki jest dość mocny: nie ugnie się on pod kilkoma z tych książąt, wydziedziczonych, którzy znajdują tu dość papieru dla redagowania memorjałów, not i protestacji. Znajdą oni nawet wydawców, czytelników i środki pieniężne.

Na posiedzenie ciała prawodawczego, na którym przemawiał p. Thiers, zgłosiła się wielka liczba publiczności. Trybuna pałacu Bourbon zostały literalnie szturmem zdobyte. Damy w ogromnych krynolinach i mające po dwa bilety wejścia, gdyż każda z nich potrzebowała dwóch miejsc, pozasiadały w pierwszym i drugim rzędzie, podczas gdy mężczyźni, przyparci do ściany jak śledzie, przeklinali zbyteczne rozmiary toalet dam. Znajdowali się tam kardynał de Bonnechese, marszałek Canrobert, margr. de Boissy. Mówić miał bowiem p. Thiers, mowa zaś polityczna p. Thiersa ma co najmniej taką samą wartość, jak wystąpienie panny Patti lub kazanie ks. Hycjanta. P. Thiers mówił trzy godziny; mowa jego odznacza się wzniosłymi myślami: bronił on wolności prasy, odpowiedzialności ministrów, prawa interpelacji; powstawał na dalekie wyprawy wojenne. Powszechną uwagę zwrócił na siebie ustęp tej mowy, dotyczący Rosji: „Jest w Europie wielki naród: jest to Rosja. Światły monarcha nadał wolność trzydziestu milionom niewolników. Uczynił on z nich najpierw ludzi, a następnie obywateli, i deputowani ich, zasiadający obecnie obok deputowanych od szlachty i mieszczań, biorą udział w ich naradach i t. d.” Znakomity mówca zrozumiął należycie postęp stopniowy, dokonywany się w cesarstwie ruskiem.

Dowiadujemy się z korespondencji waszyngtońskiej, datowanej 31 stycznia, że emigranci polscy, którzy udali się do Ameryki dla osiedlenia się tam, cierpią wielki niedostatek. Projekt kolonizacji Kronikolskiej (Kronberga), zależąca na osiedleniu polaków w Indiano lub koło Montana, nie powiódł się. Kolonizacja w Teksas, pod kierunkiem Józefa Smolińskiego, znajduje się w bardzo smutnem położeniu; 600 emigrantów-rolników, którzy osiedlili się w Minnesota, germanizują się coraz bardziej. Nie dziwię się temu bynajmniej, przewidziałem to wszystko w roku zeszłym, i jeżeli czytelnicy *Dziennika* zechcą sobie przypomnieć, znajdując że nagana, jaką udzieliłem Kronikolskiemu, Smolińskiemu i innym trudniącym się handlem ludźmi białymi, była ze wszech miar słuszna. Czyż nie lepiej było, gdyby ci biedni ludzie wrócili do kraju, zamiast udawania się do tych dalekich krajów, gdzie umierają z tęsknoty i nędzy.

Stowarzyszenie wzajemnopatów paryzkich złożyło obecnie sprawozdanie ze swych dochodów i wydatków za przeciąg czasu od 7 stycznia do 1 lipca 1865 r. Dziwić się zaprawde należy, dla czego panowie administratorowie wzajemnopatji potrzebują dla usprawiedliwienia się z rachunków tyle czasu, bo aż całych sześć miesięcy? Usprawiedliwienie tych rachunków poprzedzone jest manifestem politycznym, podpisanym przez Edmunda Rożyckiego, Walerego Wróblewskiego i Bolesława Świętozreckiego. Manifest ten jest zagadką tak dla emigrantów, jak i dla mnie; nic w nim zrozumieć nie można, co dowodzi, że redaktorowie onego nie odznaczają się logicznością. Potrzebowałem 4 godzin czasu na przeczytanie tego sprawozdania, i w końcu dowiedziałem się, że w kasie wzajemnopatów pozostało 2,486 fran. funduszu. Nie potrzeba więcej jak godziny czasu na przeczytanie sprawozdania z dochodów i wydatków figurujących na budżecie francuzkim, w którym chodzi nie o mizerną sumę 2,486 franków. Jakież przeto można mieć zdanie o zdolnościach wzajemnopatów?

Niektórzy członkowie emigracji polskiej doręczyli p. Emilowi de Girardin adres, w którym wynurzają znakomitemu autorowi swą boleść z powodu wycofania się jego z redakcji dziennika *La Presse*. Nie powiem wam, że adres ten ma 500 podpisów, jak to miało miejsce z adresem podanym panu Carnot. Adres ten ma tylko 18 podpisów. Zasługuje w nim na uwagę ten ustęp: „Polska traci, przez wasze wycofanie się, swego najgorliwszego obrońcę, albowiem wy sami jedni, panie, powiedzieliście w obec całego świata, i nie bacząc na groźby bezimienne, które dochodziły do was ze wszech stron, że demagogia nie przywróci naszej ojczyźnie pomyślności. Dobrze życzyliście naszemu krajowi; ofiary tej strasznej mistyfikacji, którą zwą rządem narodowym, składają ci podziękowania i spodziewają się, że po pożegnaniach w Fontainebleau, doczekamy się powrotu z wyspy Elby, i że staniecie znowu, panie, u steru dziennika *La Presse*.”

Pani Rimski-Korsakow, której wystawość i pełna dobrego gustu elegancja znane są dobrze wyborowemu towarzystwu paryzkiemu, ogłosi wkrótce drukiem dzieło pod tytułem: „Wrażenia z podróży do Meksyku i Marokko (*Impressions de voyage au Mexique et au Maroc*). Pani Rimski-Korsakow ogłosiła już drukiem kilka lat temu dwa dzieła; z tych jedno ma tytuł *Une saison à Paris*; jest to bardzo dowcipny i dokładny obraz społeczności paryzkiej; drugie dzieło, napisane w takimże duchu, przedstawia ciekawy obraz wyższej społeczności petersburgskiej.

